

Inventering av svedjenäva 2014 i brandområdet i Västmanland

Benkt Stridh 2014-12-12, revision 2 - 2014-12-18, revision 3 – 2015-03-21

Botaniska Föreningen i Västmanlands län

Innehåll

Inventering av svedjenäva 2014 i brandområdet i Västmanland	1
Bakgrund	2
Svedjenäva <i>Geranium bohemicum</i> och brandnäva <i>Geranium lanuginosum</i>	2
Skogsbranden i Västmanland	5
Inventeringstillfällen.....	6
Svedjenäva – antal plantor	6
Bilder inlagda i Artportalen	8
Artlista	9
Idéer för inventering av svedjenäva 2015.....	13
Mål.....	13
Rapportering	13
Inventeringsmetodik	13
Gemensamma aktiviteter	14
Anmäl ditt intresse för inventeringen	14
Referenser	14
Revisioner av detta dokument	15

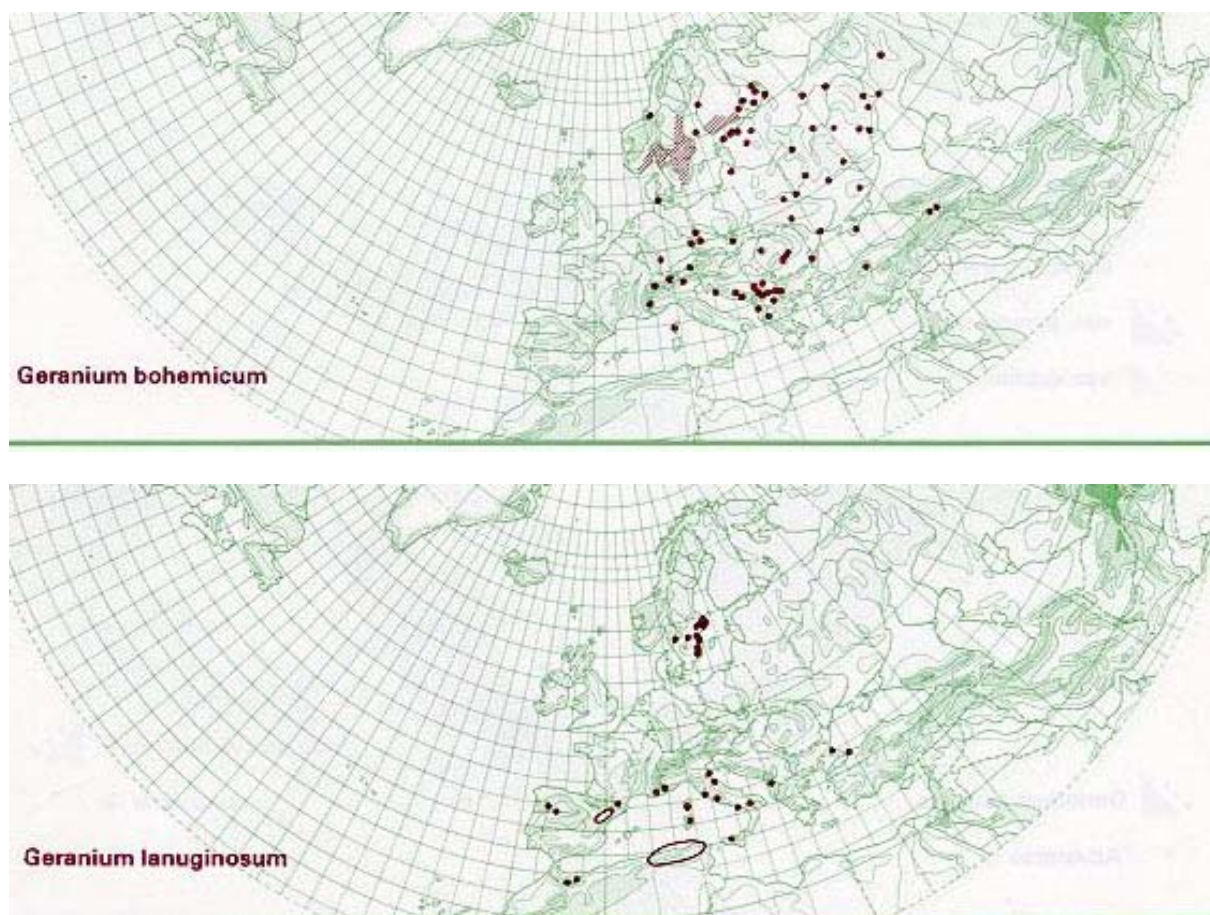
Bakgrund

Svedjenäva *Geranium bohemicum* och brandnäva *Geranium lanuginosum*

Vid vanlig rumstemperatur sker praktiskt taget ingen groningen av svedjenävens frön, men efter upphettning till 40–50°C gror de bra. Fröna klarar upp till 100°C utan att ta skada. Även mekaniska skador av frön i samband med markberedning kan initiera groningen. Svedjenäva är en ettårig upp till 50 cm hög ört. Den är vinterannuell och kan då gro sent under en växtsäsong och blomma nästa år. Fröna kan ligga i fröbanken under lång tid i väntan på att lämpliga förhållanden ska uppstå. När det brann i Tyresta nationalpark 1999 var det sannolikt att det i stora delar av området brann för första gången på över 300 år. I Tyresta brandområde fann man 8 500 svedjenäva och 6 000 brandnäva [5].

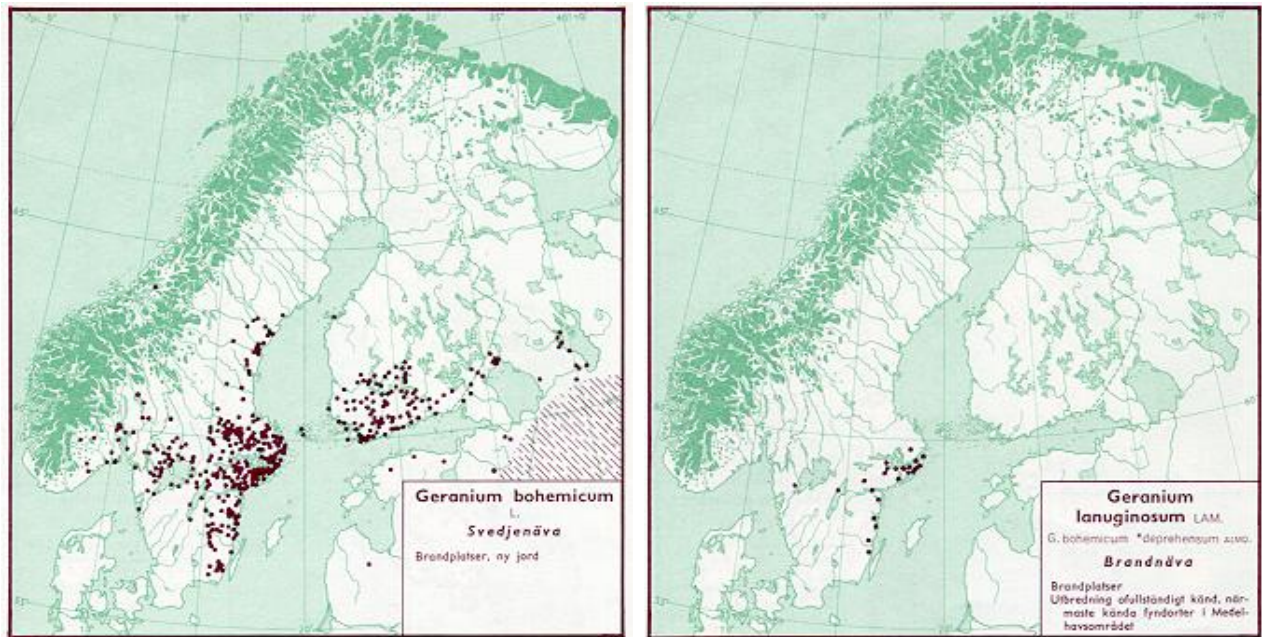
Svedjenäva är rödlistad som Nära hotad (NT). Brandnäva, som aldrig är funnen i Västmanlands län, är rödlistad som starkt hotad (EN).

Svedjenäva har en stor del av sin världsutbredning i Sverige, Finland och Norge, se Figur 1.

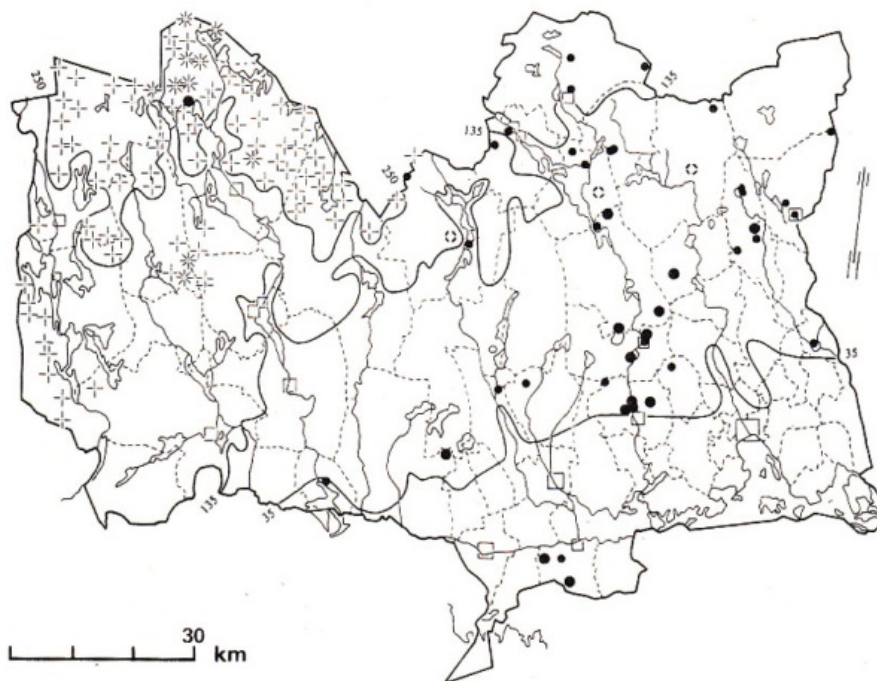
Figur 1 Världsutbredning för svedjenäva (övre kartan) och brandnäva (undre kartan) [1].

I Norden har svedjenäva sin tyngdpunkt i östra Sverige, medan brandnäva bara är funnen i Sverige, se Figur 2. I Västmanland har svedjenäva en östlig utbredning, se Figur 3.

Figur 2 Utbredning av svedjenäva (vänster) och brandnäva (höger) i Norden [2].

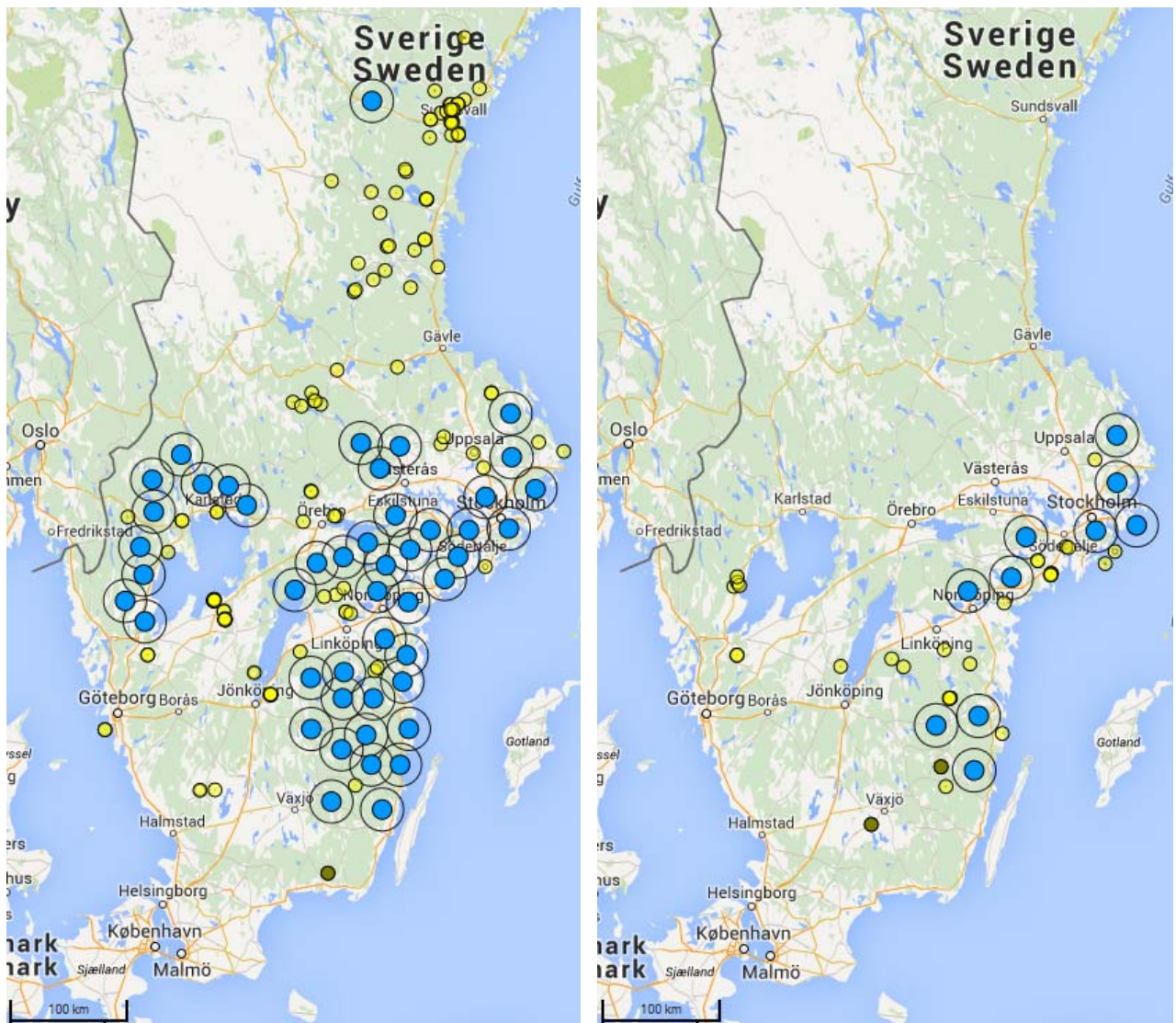
VÄSTMANLANDS FLORA

152. *Geranium bohemicum* (svedjenäva). Små T.o.m. 1949. Stora Fr.o.m. 1950. – Trol. f.n. utgången på samtliga kartans lok.

Figur 3 Utbredning av svedjenäva i landskapet Västmanland [4].

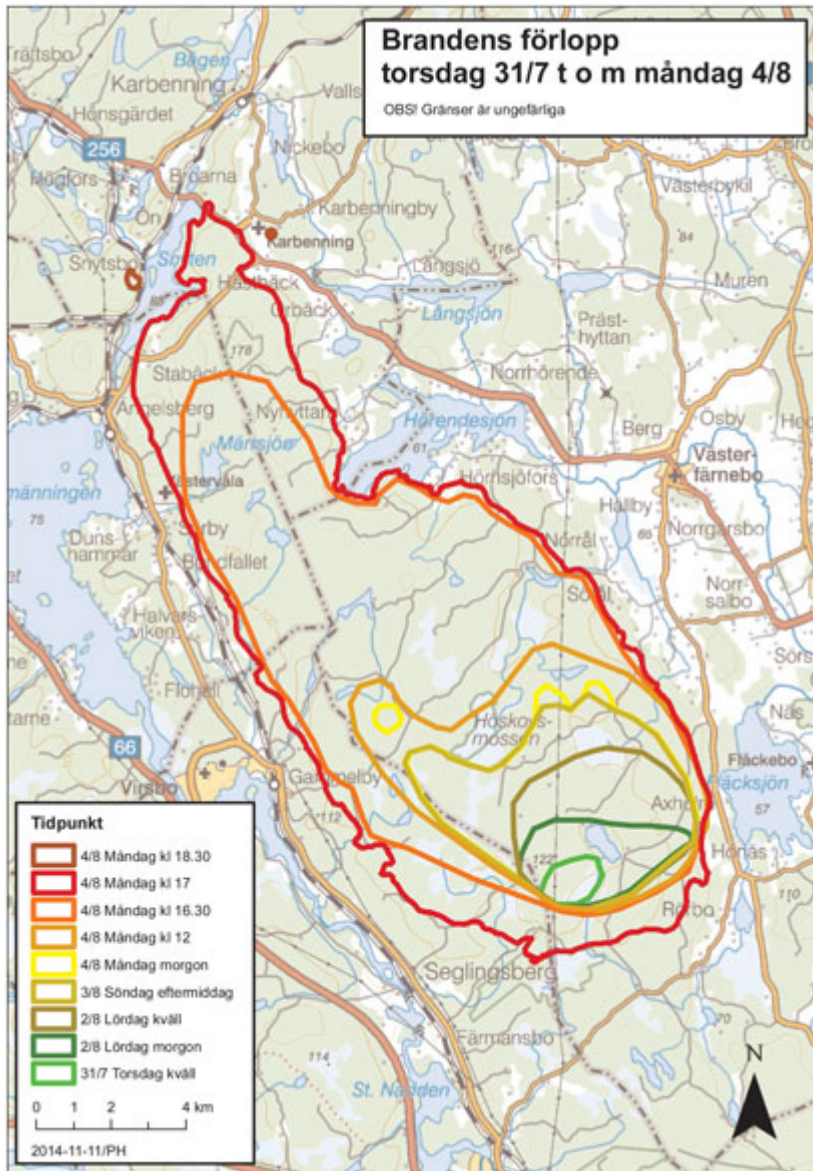
I Figur 4 visas de fynd av svedjenäva och brandnäva som finns inlagda i Artportalen.

Figur 4 Fynd av svedjenäva (vänster) och brandnäva (höger) inlagda i Artportalen [3]. Uttag gjort 2014-12-18.

Skogsbranden i Västmanland

Den 31 juli utbröt en skogsbrand som inom ca fyra dygn spreds sig till att omfatta ca 14 000 hektar. Idag är 14 700 avspärrat område med förbud för allmänheten att vistas i detta område. Mera information finns under "[Skogsbranden i Västmanland](#)" på hemsidan för länsstyrelsen i Västmanland. Figur 5 visar brandens förlopp.

Figur 5 Brandens förlopp. Källa: Länsstyrelsen i Västmanland.

Inventeringstillfällen

2014-09-18	Bo Eriksson
2014-09-21	Bo Eriksson
2014-10-26	Bengt Stridh och Tom Sävström. Heldag.
2014-11-03	Bo Eriksson
2014-11-14	Bengt Stridh och Tom Sävström. Heldag.
2014-11-16	Bengt Stridh och Einar Marklund. Halvdag.
2014-11-29	Bengt Stridh och Tom Sävström. Heldag.
2014-12-01	Torbjörn Dahlgren.
2014-12-04	Bengt Stridh och Tom Sävström. Heldag.
2014-12-08	Tom Sävström och Torbjörn Holmstedt.
2014-12-21	Dennis Nyström
?	Sören Larsson, okänt antal tillfällen

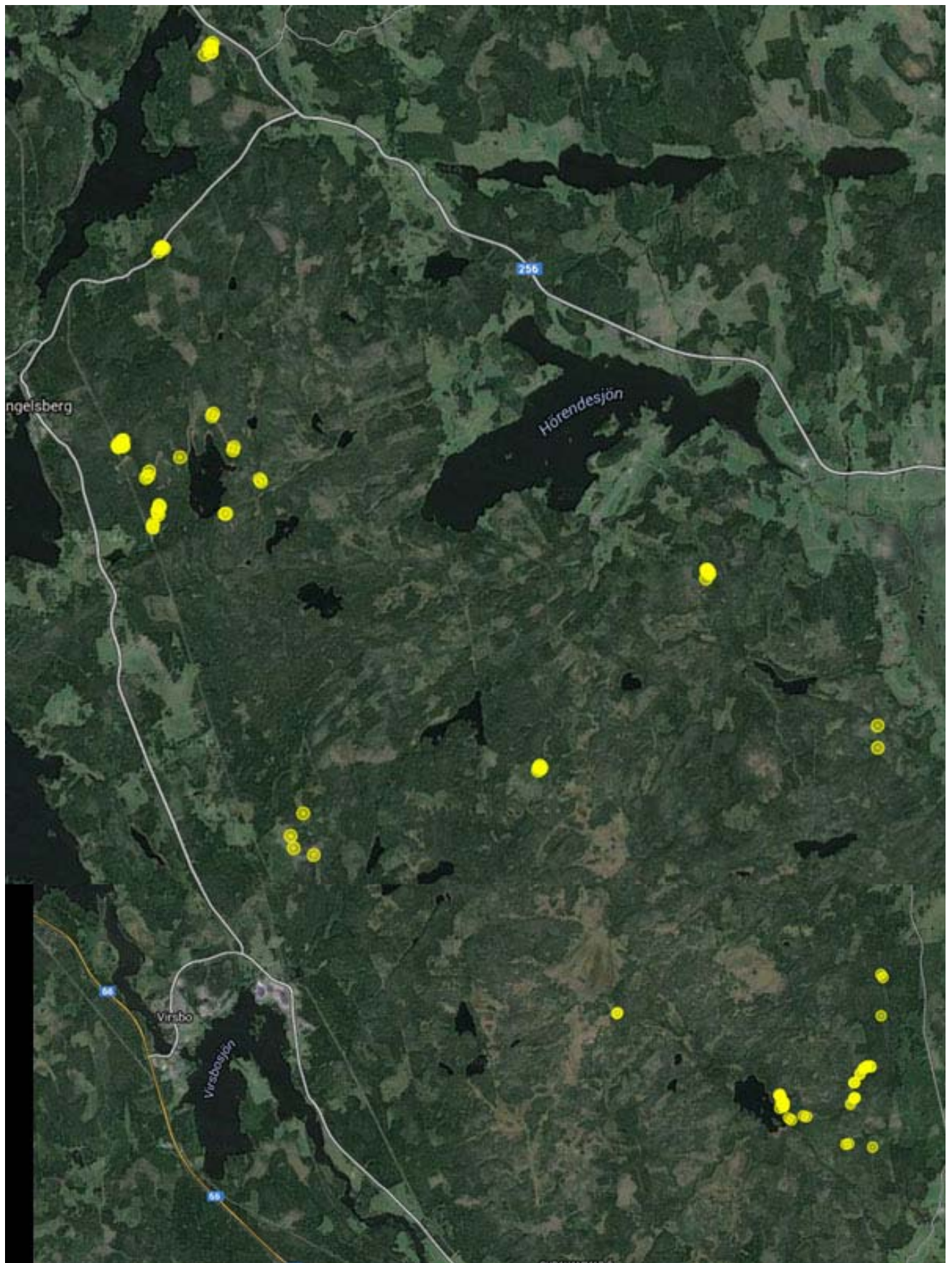
Svedjenäva – antal plantor

Inga plantor av svedjenäva hann blomma 2014. Tabell 1 visar antalet vegetativa plantor av svedjenäva som lagts in i Artportalen. Ett okänt antal plantor och platser saknas från Sören Larsson, vars uppgifter inte är inlagda i Artportalen.

Tabell 1 Antal vegetativa plantor av svedjenäva som lagts in i Artportalen till och med 2015-03-21.

Datum	Plantor
2014-09-18	1 700
2014-09-21	5
2014-10-26	790
2014-11-03	21
2014-11-14	2 365
2014-11-16	26
2014-11-29	330
2014-12-01	20
2014-12-04	942
2014-12-08	59
2014-12-21	50
Summa	6 308

Figur 6 visar utbredningen av svedjenäva för de fynd som fanns inlagda i Artportalen till och med 12 december 2014.

Figur 6 Svedjenäva 2014. Utdrag ur Artportalen 2014-12-12.

Bilder inlagda i Artportalen

Bilder från inventering som lagts in Artportalen av olika personer visas i Tabell 2.

Tabell 2 Antal bilder inlagda i Artportalen under perioden 20130901-20141213 av Bengt Stridh (BS), Tom Sävström (TS) och Maud Andersson (MA).

	25/9	26/10	14/11	16/11	18/11	29/11	4/12	8/12	Summa
Miljöer	-	5	3	1	-	3	2	-	14
Svedjenäva	-	11	8	2	3	8	13	-	45
Andra kärleväxter	-	-	-	-	-	2	6	-	8
Svampar	1	5	9	1	-	22	8	1	47
Lungmossa	1	1	1	-	-	-	-	-	3
Summa	2	22	21	4	3	35	29	-	116
Fotograf	TS	BS	BS	BS	MA	BS	BS, TS(1)	TS	

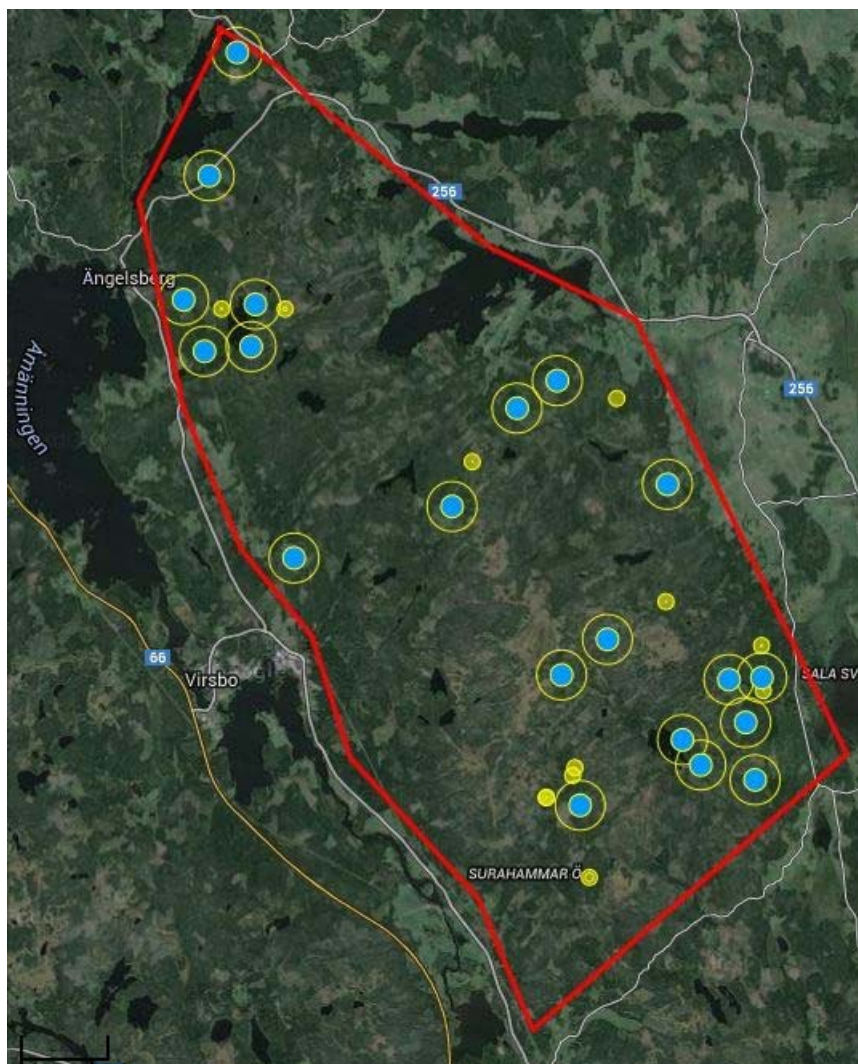

Figur 7 Svedjenäva, som inte hann blomma i år. Snyten 2014-10-26. Foto Bengt Stridh.

Artlista

Arter inlagda i Artportalen visas i Tabell 3. Sökytan som användes var enligt Figur 8 och datum var 20140901-20141213.

Alla arter är sannolikt inte funna inom brandområdet (det gick inte att rita begränsningslinjen med den precisionen i Artportalen). Fynden av ullticka, vedticka, kötticka, knärot och långflikmossa gjorda av Mårten Berglind verkar ligga strax norr om länsstyrelsens brandgräns (biotopbeskrivning saknas för dessa fynd). Gaffelbräken sågs av Tom på bergvägg, strax utanför brandområdet.

Figur 8 Sökyta använd för ta fram artlista från Artportalen.

Tabell 3 Arter av kärlväxter och mossor inlagda i Artportalen till och med 2014-12-16. Arter inom parentes är funna (gaffelbräken) eller troligen funna (knärot och långflikmossa) strax utanför brandområdet.

Kärlväxter (28)	Antal fynd
1. Mattlumner <i>Lycopodium clavatum</i> L.	2
2. Örnbräken <i>Pteridium aquilinum</i> (L.) KUHN	26
(3. Gaffelbräken <i>Asplenium septentrionale</i> (L.) HOFFM.)	1
(4. Knärot <i>Goodyera repens</i> (L.) R. BR. NT)	1
5. Vårfryle <i>Luzula pilosa</i> (L.) WILLD.	3
6. Veketåg <i>Juncus effusus</i> L.	1
7. Piprör <i>Calamagrostis arundinacea</i> (L.) ROTH	9
8. Kruståtel <i>Avenella flexuosa</i> (L.) DREJER	1
9. Skogsnarv <i>Moehringia trinervia</i> (L.) CLAIRV.	3
10. Revmörblomma <i>Ranunculus repens</i> L.	1
11. Jordrök <i>Fumaria officinalis</i> L.	1
12. Blodrot <i>Potentilla erecta</i> (L.) RAEUSCH.	15
13. Smultron <i>Fragaria vesca</i> L.	1
14. Hallon <i>Rubus idaeus</i> L.	2
15. Gökärt <i>Lathyrus linifolius</i> (REICHARD) BÄSSLER	3
16. Ärt <i>Pisum sativum</i> L.	1
17. Svedjenäva <i>Geranium bohemicum</i> L. NT	121
18. Mjölke <i>Chamaenerion angustifolium</i> (L.) SCOP.	2
19. Skvattram <i>Rhododendron tomentosum</i> HARMAJA	1
20. Lingon <i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	1
21. Dån <i>Galeopsis</i> L.	1
22. Hundkåx <i>Anthriscus sylvestris</i> (L.) HOFFM.	1
23. Korsörter <i>Senecio</i> L.	46
24. Korsört <i>Senecio vulgaris</i> L.	1
25. Kålmolke <i>Sonchus oleraceus</i> L.	1
26. Maskrosor <i>Taraxacum</i> F. H. WIGG.	1
27. Gran <i>Picea abies</i> (L.) H. KARST.	3
28. Tall <i>Pinus sylvestris</i> L.	2
Mossor (2)	Antal fynd
(1. Långflikmossa <i>Nowellia curvifolia</i> (DICKS.) MITT.)	1
2. Lungmossa <i>Marchantia polymorpha</i> L.	49

Svamparterna Slätsporig svedjeskål *Plicaria endocarpoides*, *Plicaria trachycarpa* och *Anthracobia maurilabra* saknar alla tidigare fynd i Västmanlands län i Artportalen.

När det gäller svampar blev det i efterhand en livlig e-postkonversation om olika skålsvampar. Slutsatsen blev att alla arter i släktet *Peziza*, *Plicaria* och *Anthracobia* kräver mikroskopering för säker artbestämning.

Under årets inventering hittade vi många fynd ur släktet *Anthracobia*, som har tre kända arter i Sverige. Det visade sig i efterhand att färgen på fruktkropparna inte var användbar för artbestämningen. Vi trodde först att orange färg var *Anthracobia macrocystis*, men senare fynd visade att även *Anthracobia maurilabra* kunde ha samma färg, se Figur 9. Något eller några de fynd Bengt Stridh och Tom Sävström gjorde tillsammans mikroskopades av Tom till *Anthracobia macrocystis*. Exakt vilket (vilka) blev dock för rörigt att reda ut i efterhand. Därför sattes alla fynd gjorda av Bengt och Tom tillsammans till enbart släktet *Anthracobia*.

När Tom och Bengt inventerade tillsammans hade vi i efterhand problem att koppla mikroskopade kollekt till de gjorda fynden, så därför fick det bli frågetecken för flera av fynden. En nyttig lärdom som visar att vi behöver trimma koordinering av anteckningar, fotografering, kollektinsamling och delgivande av resultat av mikroskoperingen till nästa säsong i de fall man går i par vid inventeringen.

Figur 9 Både de fruktkroppar som har beige och orange färg arbestämnda till *Anthracobia maurilabra* av Sven-Åke Hanson. Foto Tom Sävström.

Tabell 4 Arter av svampar inlagda i Artportalen till och med 2014-12-16. Arter inom parentes är troligen funna strax utanför brandområdet.

Svampar (39)	Antal fynd
1. Vårtsporig brandskål <i>Peziza subviolacea</i> SVRČEK	6
2. Slätsporig svedjeskål <i>Plicaria endocarpoides</i> (BERK.) RIFAI	8
3. <i>Plicaria trachycarpa</i> (CURR.) BOUD.	6
4. Mönjeskål <i>Aleuria aurantia</i> (PERS.:FR.) FÜCKEL	1
5. <i>Anthracobia</i> BOUD.	21
6. <i>Anthracobia macrocystis</i> (COOKE) BOUD.	8
7. <i>Anthracobia maurilabra</i> (COOKE) BOUD.	1
8. Stybbeskål <i>Geopyxis carbonaria</i> (ALB & SCHWEIN.:FR.) SACC.	8
9. Brunssopp <i>Xerocomus badius</i> (FR.:FR.) E.-J. GILBERT	1
10. Pluggskivling <i>Paxillus involutus</i> (BATSCH:FR.) FR.	3
11. Narrkantarell <i>Hygrophoropsis aurantiaca</i> (WULFEN:FR.) MAIRE	1
12. Purpurskinn <i>Chondrostereum purpureum</i> (PERS.:FR.) POUZAR	6
13. Lökbrosking <i>Mycetinis scorodonius</i> (FR. : FR.) WILSON & DESJARDIN	1
14. Tuvnagelskivling <i>Gymnopus acervatus</i> (FR. : FR.) MURRILL	2
15. Rökslöjskivling <i>Hypholoma capnoides</i> (FR.:FR.) P.KUMM.	16
16. Kolflamskivling <i>Pholiota highlandensis</i> (PECK) QUADR. & LUNGHINI	9
17. Blåmusseron <i>Lepista nuda</i> (BULL.:FR.) COOKE	1
18. Stor laxskivling <i>Laccaria proxima</i> (BOUD.) PAT.	4
19. Frostvaxskivling <i>Hygrophorus hypothejus</i> (FR.:FR.) FR.	1
20. Grynsvaxskivling <i>Hygrophorus pustulatus</i> (PERS. : FR.) FR.	1
21. Flåhätta <i>Mycena epipterygia</i> (SCOP. : FR.) GRAY	1
22. Gulvit hätta <i>Mycena flavoalba</i> (FR.) QUÉL.	2
23. Mjölhätta <i>Mycena cinerella</i> (P. KARST.) P. KARST.	1
24. Barrklubbsvamp <i>Clavariadelphus ligula</i> (SCHAEFF. : FR.) DONK	1
25. Kantarell <i>Cantharellus cibarius</i> FR.:FR.	1
26. Trattkantarell <i>Cantharellus tubaeformis</i> FR.:FR.	3
27. Kamfingersvamp <i>Clavulina cristata</i> (L. : FR.) J. SCHRÖT.	2
(28. Uilticka <i>Phellinus ferrugineofuscus</i> (P. KARST.) BOURDOT NT)	1
(29. Vedticka <i>Phellinus viticola</i> (SCHWEIN. EX FR.) DONK)	1
30. Svedticka <i>Bjerkandera adusta</i> (WILLD. : FR.) P. KARST.	1
(31. Kötticka <i>Leptoporus mollis</i> (PERS.:FR.) QUÉL. NT)	1
32. Dallergröppa <i>Phlebia tremellosa</i> (SCHRAD.:FR.) BURDS. & NAKASONE	1
33. Zonticka <i>Trametes ochracea</i> (PERS.) GILB. & RYV.	3
34. Blomkålssvamp <i>Sparassis crispa</i> (WULFEN:FR.) FR.	1
35. Blödsinn <i>Stereum sanguinolentum</i> (ALB. & SCHWEIN.:FR.) FR.	1
36. Broskboll <i>Tremella encephala</i> PERS.:FR.	1
37. Brunkrös <i>Tremella foliacea</i> PERS.:FR.	1
38. Gullhorn <i>Calocera viscosa</i> (PERS.:FR.) FR.	9
39. Vargmjölk <i>Lycogala epidendrum</i> (L.) FR.	1

Idéer för inventering av svedjenäva 2015

Under 2015 kommer vi ha ett unikt tillfälle att inventera svedjenäva i det stora brandområdet. Detta är en chans som aldrig återkommer vem vill missa en sådan möjlighet?

Mål

Inventeringen skulle kunna ha följande prioritet

1. Räkna antal plantor av svedjenäva.
2. Söka efter brandnäva.
3. Notera andra "brandväxter". Här får man väl fundera över vilka växter som ska noteras och om det är några speciella växter vi ska hålla utkik efter. För vanliga arter skulle en notering per inventeringsruta räcka.

2014 var det inte så många arter av kärllväxter som grönskat efter branden. Obestämd korsört var den vanligaste (bara en planta sedd blommande och det var *Senecio vulgaris*). Det faktum att det var få andra arter gjorde inventeringen av svedjenäva relativt enkel genom att man snabbt såg om det fanns någon svedjenäva eller inte, även om det bara var små plantor. Om det nästa år börjar komma mycket andra växter kan det bli svårare att se svedjenävorna. Ska bli spännande att se hur det ser ut nästa år.

Rapportering

BFiV har vid starten av länsinventeringen beslutat att använda Artportalen, <http://artportalen.se/>, för all vår rapportering. I Floraväxteriet använder vi också Artportalen. Svedjenäva har inte bedömts behöva någon sekretess i Artportalen. Det finns ingen anledning att ifrågasätta detta nu. Det är därför helt naturligt att vi även använder Artportalen för rapportering vid inventering av svedjenäva. Vi bör göra rapporteringen i Artportalen så snart som möjligt efter de gjorda besöken. Helst direkt efter inventeringsdagarna, det är annars lätt att uppgifterna blir liggande hemma hos någon och aldrig blir rapporterade. Årets uppgifter bör finnas på plats i Artportalen senast under början av 2015, för att vi ska ha någon nytta av uppgifterna för planering av inventeringen under 2015.

Inventeringsmetodik

Man skulle kunna dela in området i 1x1 km rutor. Det skulle bli ca 175 stycken sådana rutor eftersom brandområdet är ca 14 000 hektar. Det kan låta som många rutor. Men tittar man på kartan faller i en del rutor stora ytor bort på grund av att det är vatten, myrmarker eller vägar.

För att få inventeringen någorlunda jämn över området skulle man också kunna prioritera ett visst antal av rutorna (där svedjenäva påträffats 2015 och i övrigt med jämn fördelning i området) om vi enbart med personer från BFiV bedömer att vi inte hinner täcka in hela området. En uppgift är att försöka värva flera aktiva inventerare av svedjenäva för 2015.

Varje person (eller par av personer om det fortfarande är ett krav 2015) får boka x antal rutor och ansvara för inventeringen i dem. Vi får göra en avstämning regelbundet så att vi ser att alla är igång och att alla hinner med att inventera de rutor man åtagit sig. Om vi startar när blomningen börjar komma igång, låt säga runt 15 juni så har vi tre månader på oss om vi håller på till mitten av september. Då har vi lite tid på oss därefter att gemensamt hjälpa till att täcka in rutor som inte blivit inventerade till dess.

Upplägget av inventeringen skulle kunna diskuteras och planeras med SLU-forskarna Lena Gustafsson, Anders Granström och Lotta Risberg. Dock får man kanske ha i åtanke att de är forskare och BFIV är ideella amatörbotanister så man får vara försiktig med att lasta på för många "forskaruppgifter" i inventeringen. För forskarna kan det exempelvis vara intressant att ha något mått på hur hårt det brunnit, som kvarvarande humus/förnaskikt, fast det är kanske ingen helt lätt parameter att snabbt kvantifiera eftersom vi sett att även på svedjenävens växtplatser kan det ha brunnit olika hårt från en meter till en annan.

Gemensamma aktiviteter

Brandområdet ger oss ett unikt tillfälle att dokumentera floran efter en brand. Under 2015 bör detta återspeglas i BFIV:s exkursioner.

- Exkursion (er) med BFIV. I syfte att titta på blommande svedjenäva och inventera några 1x1 km rutor.
- Inventeringshelg i brandområdet i slutet av juni eller under början av juli, då svedjenäva blommar. Vi skulle då kunna bjuda in intresserade från hela landet att delta via exempelvis Svensk Botanisk Tidskrift. Kan tänka mig att det kan finnas en eller annan som skulle vara lockad av att se brandområdet. Vi hoppas att avlysningen är borta nästa sommar, vi får väl annars utverka något slags gruppstillstånd att besöka området. Under en sådan helg kanske vi kunde locka med kvällsföredrag från de som håller på med botanisk brandforskning. Lena Gustafsson och Lotta Risberg har sagt att de kan ställa upp.

Anmäl ditt intresse för inventeringen

Om du vill vara med om den unika inventeringen av svedjenäva 2015 kan du anmäla ditt intresse till Bengt Stridh, 021-522 58, 0705-32 30 67, stridh.bengt@telia.com.

Referenser

- [1] Eric Hultén och Magnus Fries. Atlas of North European Vascular Plants. 1986.
- [2] Eric Hultén. Atlas över växternas utbredning i Norden. 1971. Kartorna kopierade från Virtuella floran, <http://linnaeus.nrm.se/flora/>.
- [3] Artportalen. <http://artportalen.se/>
- [4] Ulf Malmgren. Västmanlands flora. 1982.
- [5] Tyresta nationalpark. Brandnäva och svedjenäva.

Revisoner av detta dokument

Rev 1 - 20141216.

- "Bakgrund" och "Idéer för inventering av svedjenäva 2015" inlagt.
- Avsnitt med kommentarer angående fynd av skålsvampar inlagd.
- Artlistan uppdaterad genom förbättrad sökyta. Notabelt är de nya svamparterna Slätsporig svedjeskål *Plicaria endocarpoides*, *Plicaria trachycarpa* och *Anthracobia maurilabra* som alla saknar tidigare fynd i Västmanlands län i Artportalen.
- En bild av sökytan för artlistan inlagd.

Rev 2 - 20141218.

- "Svedjenäva *Geranium bohemicum* och brandnäva *Geranium lanuginosum*" och "Idéer för inventering av svedjenäva 2015" inlagt.
- Smärre textkorrigeringar.

Rev 2 - 20150321.

- Antal 1x1 km rutor ändrade från ca 140 till 175.
- Tabell 1 uppdaterad.
- Smärre textkorrigeringar.

Figur 10 Vårtsporig brandskål *Peziza subviolacea*. Kräver mikroskopering för säker artbestämning, som gjordes av Tom Sävström. Snyten 2014-10-26. Foto Bengt Stridh.